

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд на тема: „**Насоки за психологическа подкрепа при обучението на бежанци в Република Гърция**“

за присъждане на ОНС „доктор“ по Научна област 3. „Социални, стопански и правни науки“; Професионално направление 3.2 „Психология“, Научна специалност „Педагогическа и възрастова психология“

автор: **Панайота Димитриос Фасли**

научен ръководител: доц. д-р Русанка Манчева

рецензент: доц. д.н. Стоил Мавродиев

Процедура и предоставени материали

Представеният от докторант Панайота Фасли комплект материали на хартиен носител е в съответствие с изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за приложението му и Вътрешните правила за развитие на академичния състав на ЮЗУ „Н. Рилски“; включва всички необходими документи, в т.ч. автореферат и публикации по темата. Процедурата е законосъобразна.

Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Съвременните общества са изправени пред редица предизвикателства и кризи, които имат геополитически и национални измерения. Тези масови социални явления се отразяват на хората пряко или косвено. Един от големите проблеми на съвременното са бежанските кризи, които променят етническата карта на големи региони и в същото време поставят редица предизвикателства както пред бежанците, така и пред хората от приемащата страна. И едните и другите трябва да се адаптират, да се преодолеят отхвърлянето и неприемането. Сред бежанците има много деца, които трябва да се интегрират в съответната култура и образователна система. Всичко това е източник на тревожност и страхове. Децата от приемащата страна също трябва да се научат да приемат тези деца. Както посочва Панайота Фасли, ообразованието на бежанците се превърна във важен и неотложен проблем за хората по света. И целта е те да бъдат подкрепяни.

Психологията може да подпомогне тези процеси, но за това са необходими сериозни научни изследвания и дисертационния труд на Панайота се явява именно такова значимо изследване в гръцката образователна система.

Темата и проблематиката на дисертационния труд са поставени в полето на социалните интеракции, педагогическата и възрастова психология.

Всичко това ми дава основание да оценя темата на дисертационния труд и реализираното изследване като значими, и актуални за психологичната и педагогическа наука, и практика.

Познаване на проблема

Панайота Фасли има солидна експертиза във връзка с осъществяване на психологична подкрепа на децата – имигранти и интегрирането им в гръцката образователна система. Тя познава в детайли и дълбочина предизвикателствата които стоят пред учители, ученици, родители и обществото във връзка с обучението на деца - мигранти.

Направени са сериозни проучвания относно демографията и разпространението на миграционните процеси. Проучени са много статистически данни относно броя, етноса и други характеристики на бежанците, които минават или остават в Гърция.

Обща характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд има класическа структура с обособени три основни глави, заключителна част, библиография и приложения, и е разгърнат в общ обем от 281 страници.

В теоретичното изследване са представени психосоциалните измерения на имиграцията. Определят се понятията „бежанци“, „имигранти“, като се прави диференциален анализ. Открояват се главните причини за емиграцията на големи групи от хора: икономически, политически, климатични, верски и други. Въпросите са разгледани в контекста на международните правни регулации и са приведени много данни от ООН, СЗО, министерства на Р. Гърция и др. Всичко това е позволило на Панайота да очертае сложната рамка и контекста на бежанската криза. Коментирани са бежанското законодателство и достъпът до здравни, образователни и други услуги на имигрантите, а също така техните права и задължения.

Направен е анализ на спонтанните групи от мигранти, а техният социално-психологичен анализ разкрива как и доколко могат да се интегрират.

Акцент в текста се поставя на психичното здраве на бежанците. Тук се дискутират въпроси свързани с процеса на адаптация, травматичните преживявания, дискриминация и др.

Важен момент от теоретичния обзор е изясняването на феноменологията на преживяванията да децата, етапите на процесите на загуба и скърбене, справянето с психичните травми, тяхната преработка. Като медиатори на тези явления се разглеждат черти на личността като оптимизъм, твърдост на характера резилианс и др. Очертани са основните характеристики на децата с психична устойчивост.

Много добре са изяснени проблемите, от психологична гледна точка, които изпитват децата – бежанци в процеса на интеграция към гръцката образователна система. В т.ч тяхната виктимизация и алиенация. А от тук са изведени начини за психологична помощ и подкрепа.

Специален параграф е посветен на въпроса за бежанското образование.

Очертават се традициите и нагласите на учители и ученици, а от друга страна – очакванията и нагласите на децата - мигранти. Въпросите, които поставя докторантката са значими – за професионалната подготовка на учителите, за приемането от страна на учениците, межкултурния диалог и др.

Ценни за настоящето изследване са препоръките за психологичната подкрепа на бежанците в училище и на други места. Откроява се ролята на учителя, неговите компетентности, в т.ч. за работа в мултиетническа среда, мениджмънта на класа, способността на учителите да подкрепят, да имат добра психологична подготовка и да дават емоционална подкрепа и поддръжка на децата – мигранти.

Теоретичният анализ е целенасочен и е пряко свързан с темата на дисертацията.

Във втора глава е представен дизайнът на изследването.

Направена е добра обосновка на емпиричното изследване.

Издигната е значима основна хипотеза, която акцентира върху компетентностите на учителите, които от своя страна оказват влияние върху психичното здраве и състояние на учениците мигранти, а също така и върху процесите в училищния клас. Издигнати са още впечатляващите 14 хипотези.

Коректно са описани процедурата, етичните проблеми и ограниченията на изследването.

Изследвани са 81 учители и възпитатели от Р. Гърция. Изследването е проведено чрез платформата Google Forms.

Изследователският инструментариум е релевантен на целите, задачите и хипотезите. Използвани са психологични тестове сред които: Скала за мултикултурна компетентност на учителя (MCS-14, Ердем , 2020 г.); Въпросник за грамотност за психично здраве на учители (MHLq , Campos et al., 2016; Dias et al., 2018) и др.

Представени са статистическите процедури за обработка на резултатите от изследването.

Третата глава е посветена на резултатите от собственото изследване. Най-напред са представени резултатите от демографските и професионални характеристики на изследваните лица. Данните са онагледени чрез фигури 1 – 9.

Подробно и компетентно е изведен анализа на резултатите за мултикултурната компетентност на учителите. Отделните скали като осъзнатост, умения и знания на учителите дават диференциални резултати за тяхната самооценка и самоанализ по отношение на мултикултурната им компетентност. Докторантка е направила и своето обяснение на получените резултати, което прави добро впечатление.

Информативни са данните за прилагане от страна на педагозите в своята работа на преподавателски практики, свързани с интеркултурното обучение (параграф 3.3.). По точно това е самооценка на учителите относно работа в екип, участие в училищни дейности на децата – бежанци, насърчаване на общуването извън училище.

Представени са данни относно самооценката на учителите за предизвикателствата, които стоят пред тях в работата в мултикултурна среда. Изводите, които прави Панайота са адекватни; в същото време те биха могли да бъдат приети като препоръки към Министерството на образованието в Р. Гърция.

Интересни са обобщените резултати относно възприятията и отношението на учителите към учениците бежанци. Установява се, че учителите оценяват адаптацията на тези деца към гръцката образователна система като слаба и незадоволителна.

Важни са получените резултати относно знанията на учителите по отношение на психичното здраве и психичните състояния на децата. Подробни резултати се представят относно честотата на невротични симптоми и поведенчески затруднения при децата – бежанци.

Изведени са препоръки за насърчаване на психичното здраве на учениците – бежанци, които са релевантни на резултатите от изследването. Самите препоръки са структурирани в няколко клъстъра на базата на отговори на съответни въпроси от страна на учителите. Считаю, че този качествен анализ е едни от научните приноси в дисертацията.

Изведени са представени психометричните качества на скалите в изследването (параграф 3.11.), също така е изведена статистическата надеждност по алфата на Кронбах и др.

Коректно е отбелязано как и до колко се потвърждават хипотезите.

Обобщенията и изводите са релевантни на теоретичния анализ и емпиричното изследване. Те са ценни обобщения за обработвателната система в Гърция, а също така имат своята значимост за психологичната наука, и практика.

Препоръките, обобщенията и изводите са много обстойни и задълбочени, което показва високите аналитични способности на авторката.

Използвани са повече от 200 литературни източника латиница.

Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Приемам напълно самооценката на приносите.

Същите могат да бъдат обобщени по следния начин:

Докторантката е реализирала мащабно и значимо теоретично изследване по конструктите, свързани с темата на дисертационния труд.

Реализирано е значимо и оригинално емпирично изследване.

Получени са значими резултати за психологичната наука и практика, които дообогатяват съществуващите знания.

Преценка на публикациите по дисертационния труд

Публикациите са пряко свързани с темата на дисертацията и са публикувани в научни сборници. По този начин е отговорено на националните минимални изисквания.

Лично участие на докторанта

Нямам съмнения, че докторантката е реализирала самостоятелно теоретичното и емпиричното изследване, както и анализа, и интерпретациите на резултатите.

В дисертацията не се установява наличие на плагиатство.

Автореферат

Авторефератът отразява коректно основните моменти от дисертационният труд в структурно и съдържателно отношение.

Панайота Фасли е използвала коректно литературните източници, които са цитирани съобразно утвърдените за такъв научен труд стандарти; на края е представена и библиографската справка. Библиографските източници са актуални.

В стилистично отношение работата е издържана добре.

Критични бележки и препоръки

Препоръчвам докторантката да продължи тези изследвания.

Заключение:

Дисертационният труд на Панайота Фасли отговаря на утвърдените стандарти. Същият е реализирана на добро научно равнище.

Докторантката притежава задълбочена психологическа подготовка. Има компетентности да поставя и реализира научно изследване, както и да интерпретира получените резултати.

Всичко това ми дава основание убедено да гласувам положително за присъждането на образователната и научна степен „доктор“ на Панайота Димитриос Фасли по Научна област 3. „Социални, стопански и правни науки“; Професионално направление 3.2 „Психология“, Научна специалност „Педагогическа и възрастова психология“.

Препоръчвам на останалите членове на научното жури също да гласуват положително.

Благоевград

05.02.2024 г.

Рецензент:

доц. д.н. Стоил Мавродиєв

REVIEW

on the dissertation entitled: " Guidelines for Psychological Support in the Education of Refugees in the Hellenic Republic"

For the award of the degree of Doctor of Education and Science in the Scientific Field 3. "Social, Economic and Legal Sciences"; Professional field 3.2 "Psychology", Scientific specialty "Educational and Age Psychology"

Author: Panayota Dimitrios Fasli

Scientific supervisor: assoc. prof. Rusanka Mancheva, Ph.D.

Reviewer. Assoc. Prof. Stoil Mavrodiev, Ph.D., D.Sc.

Procedure and materials provided

The set of paper materials submitted by PhD student Panayota Fasli is in accordance with the requirements of the Law on Academic Staff Development in the Republic of Bulgaria. Bulgaria, the Regulations for its Application and the Internal Rules for the Development of the Academic Staff of Southwest University "N. Rilski"; includes all required documents, including an abstract and publications on the topic. The procedure is lawful.

Relevance of the subject matter and appropriateness of the aims and objectives set

Contemporary societies face a number of challenges and crises that have geopolitical and national dimensions. These massive social phenomena affect people directly or indirectly. One of the major problems of modern times is the refugee crises, which are changing the ethnic map of large regions and at the same time posing a number of challenges to both the refugees and the people of the host country. Both need to adapt, to overcome rejection and non-acceptance. There are many children among the refugees who have to integrate into the respective culture and education system. All this is a source of anxiety and fears. The children of the host country must also learn to accept these children. As Panayota Fasli points out, the education of refugees has become an important and urgent issue for people around the world. And the goal is to support them.

Psychology can support these processes, but this requires serious research and Panayota's dissertation appears to be just such a significant study in the Greek education system.

The topic and issues of the dissertation are placed in the field of social interaction, educational and age psychology.

All this gives me the reason to evaluate the dissertation topic and the realized research as significant, and relevant for psychological and pedagogical science, and practice.

Knowledge of the problem

Panayota Fasli has a solid expertise in the implementation of psychological support for immigrant children and their integration into the Greek educational system. She has a detailed and in-depth knowledge of the challenges that teachers, students, parents and society face in educating migrant children.

There has been considerable research on the demography and distribution of migration processes. Many statistics have been studied on the number, ethnicity and other characteristics of refugees who pass through or remain in Greece.

General characteristics and evaluation of the dissertation

The dissertation has a classical structure with three main chapters, a concluding part, a bibliography and appendices, and is spread over a total of 281 pages.

The theoretical study presents the psychosocial dimensions of immigration. The terms "refugee", "immigrant" are defined, and a differential analysis is made. The main reasons for the emigration of large groups of people are highlighted: economic, political, climatic, religious, etc. Issues are examined in the context of international legal regulations and much data is provided from the UN, WHO, R. Greece, etc. All this has allowed Panayiota to outline the complex framework and context of the refugee crisis. Refugee legislation and access to health, education and other services for immigrants is commented on, as well as their rights and obligations.

Spontaneous groups of migrants are analysed, and their social-psychological analysis reveals how and to what extent they can integrate.

The text focuses on the mental health of refugees. Issues related to the adaptation process, traumatic experiences, discrimination, etc. are discussed here.

An important point of the theoretical overview is the clarification of the phenomenology of experiences to children, the stages of the processes of loss and grieving, coping with mental trauma, their processing. Personality traits such as optimism, hardness of character resilience, etc. are considered as mediators of these phenomena. The main characteristics of children with mental resilience are outlined.

The problems, from a psychological point of view, experienced by refugee children in the process of integration to the Greek educational system are very well elucidated. Including their

victimization and alliteration. And from here ways of psychological help and support are derived.

A special paragraph is devoted to the issue of refugee education.

The traditions and attitudes of teachers and students are outlined and on the other hand the expectations and attitudes of migrant children. The questions posed by the doctoral student are significant - about the professional training of teachers, the acceptance of students, intercultural dialogue, etc.

Valuable for the present study are the recommendations for psychological support of refugees at school and elsewhere. It highlights the role of the teacher, his/her competencies, including for working in a multi-ethnic environment, classroom management, the ability of teachers to support, to have good psychological preparation and to give emotional support and support to migrant children.

The theoretical analysis is purposeful and directly related to the topic of the dissertation.

Chapter two presents the research design.

A good rationale for the empirical study is provided.

A significant main hypothesis is advanced, which focuses on teachers' competencies, which in turn influence migrant students' mental health and well-being, as well as school classroom processes. A further impressive 14 hypotheses are put forward.

The procedure, ethical issues and limitations of the study are correctly described.

81 teachers and educators from R. Greece. The study was conducted using the Google Forms platform.

The research instrument was relevant to the aims, objectives and hypotheses. The psychological tests used include: the Multicultural Teacher Competence Scale (MCS-14, Erdem , 2020); the Mental Health Literacy Questionnaire for Teachers (MHLq , Campos et al., 2016; Dias et al., 2018), among others.

The statistical procedures for processing the survey results are presented.

The third chapter is devoted to the results of the actual study. First, the results of the demographic and occupational characteristics of the study subjects are presented. The data are illustrated through figures 1 - 9.

The analysis of the results on the multicultural competence of teachers is presented in detail and competently. The individual scales such as teachers' awareness, skills and knowledge provide differential results for their self-assessment and self-reflection regarding their multicultural competence. The doctoral student has also made her explanation of the results which makes a good impression.

The data on the teachers' application of teaching practices related to intercultural learning in their work are informative (paragraph 3.3.). More precisely, this is teachers' self-assessment of teamwork, participation in school activities of refugee children, and encouragement of communication outside school.

Evidence is presented on teachers' self-assessment of the challenges of working in a multicultural environment. The conclusions that Panayota draws are adequate; at the same time, they could be adopted as recommendations to the Ministry of Education in the Republic of Bulgaria. Greece.

Interesting are the results summarized regarding teachers' perceptions and attitudes towards refugee students. It is found that teachers evaluate the adaptation of these children to the Greek educational system as weak and unsatisfactory.

The results obtained regarding teachers' knowledge regarding children's mental health and mental states are important. Detailed results are presented regarding the prevalence of neurotic symptoms and behavioural difficulties in refugee children.

Recommendations for promoting mental health of refugee students are made that are relevant to the findings of the study. The recommendations themselves are structured into several clusters based on teachers' responses to relevant questions. I believe that this qualitative analysis is one of the scientific contributions of the dissertation.

The psychometric properties of the scales in the study are presented (paragraph 3.11.), also the statistical reliability by Cronbach's alpha, etc. is derived.

How and to what extent the hypotheses are confirmed is correctly noted.

The generalizations and conclusions are relevant to the theoretical analysis and empirical study. They are valuable generalizations about the processing system in Greece, and also have their relevance for psychological science, and practice.

The recommendations, generalizations and conclusions are very comprehensive and thorough, which shows the high analytical abilities of the author.

More than 200 Latin literature sources are used.

Contributions and Significance of the Development for Science and Practice

I fully accept the self-assessment of contributions.

They can be summarized as follows:

The doctoral candidate has realized a large and significant theoretical research on the constructs related to the topic of the dissertation.

A significant and original empirical study has been realized.

Significant results have been obtained for psychological science and practice that enrich existing knowledge.

Assessment of the publications on the dissertation

The publications are directly related to the dissertation topic and have been published in scientific proceedings. The national minimum requirements are thus met.

Personal involvement of the doctoral candidate

I have no doubts that the PhD student has independently implemented the theoretical and empirical research, as well as the analysis and interpretations of the results.

No evidence of plagiarism was found in the dissertation.

Abstract

The abstract correctly reflects the main points of the dissertation in terms of structure and content.

Panayota Fasli has correctly used the literature sources, which have been cited according to the established standards for such a scientific work; the bibliographical reference is also presented at the end. The bibliographical sources are up-to-date.

Stylistically, the work is well presented.

Critical remarks and recommendations

I recommend that the doctoral student continue this research.

Conclusion:

Panayota Fasli's dissertation meets established standards. The thesis is realized at a good scientific level.

The doctoral candidate has a thorough psychological training. She has the competencies to set up and implement a scientific study as well as to interpret the results obtained.

All this gives me reason to vote positively with conviction for the award of the degree of Doctor of Education and Science to Panayota Dimitrios Fassli in Scientific Area 3. "Social, Economic and Legal Sciences"; Professional field 3.2 "Psychology", Scientific specialty "Educational and Age Psychology".

I recommend that the other members of the scientific jury also vote positively.

Blagoevgrad

05.02.2024

Reviewer:

Assoc. prof. Ph. Prof. Stoil Mavrodiev, Ph.D., D.Sc.

